

2000 2000

2000 2000
2000 2000

825

S-90

82 LP
S-90

18.

ՄԱՐԿ ՏՎԵՆ

30 MAY 2011

ՄԳԻՏԱԿ ՓՂԻ ՀԱՓՇՏԱԿՈՒՄԸ

Թարգմ. ԶԱՎԱԽՆՑԻ

2190

84-2
T-20

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ԵՆՐԵՎԱՆ — 1936

24 JUL 2013

1130

3296
41

Մարկ Տվենը յերեխաների համար յերբեք չի գրել, բայց բոլոր յերեխաները Մարկ Տվենին համարում են իրենց գրողը: Բոլոր յերեխաները կարդացել են «Թոմ Սոյերի արկածները», և՛ «Հեկկլբերի Ֆիննը», և՛ «Յանսկին Արտուր թագավորի պալատում»:

Մարկ Տվենը զանազան շատ զրբեր է գրել: Այդ զրբերում Մարկ Տվենը պատմում է զրպրոցական ու անտուն յերեխաների մասին, գավառական չինոֆիլիների ու նեգրերի, քաղաքի բնակիչների ու ֆերմերների, թափառաշրջիկների ու խուզարկու վոստիկանների մասին:

Մարկ Տվենը անհանգիստ ու բազմազան կյանք է ունեցել: Նա շատ է ճանապարհորդել ու հանդիպել ամեն դասակարգի ու ամեն պարագույնների շատ մարդկանց:

Մարկ Տվենը ծնվել է 1835 թվին վոչ հարուստ առևտրականի ընտանիքում: Մանկու-

թյունն անց ե կացրել հարավ-ամերիկյան մի փոքրիկ քաղաքում, Միսսիսիպի գետի ափին: Հոր մահվանից հետո, տասներկու տարեկան Տվենն ստիպված եր թողնել դպրոցն ու տպարանում գրաշար դառնալ: Աշխատանք գրտնելու համար Մարկ Տվենը քաղաքից-քաղաք թափառեց և իր արհեստի շնորհիվ մեծ ճանապարհորդություններ կատարեց: Նա յեղավ Ամերիկայի գանազան քաղաքներում: Աշխատում եր տպարաններում: Շատ ու քիչ փող վատակելով, նա շարունակում եր իր ճանապարհը: Այսպիսով նա հասավ մինչև Նյու-Յորք: Տասնյոթ տարեկան Տվենը վերադարձավ իր հայրենի քաղաքն ու թողեց տպագրական աշխատանքը: Տվենը դարձավ առետրական նավի նավաստի:

1869 թվին Սան-Ֆրանցիսկոյում մի մեծ լրագրի հրատարակիչ առաջարկեց Տվենին ճանապարհորդել Միջերկրական ծովով: Մարկ Տվենն այդ ճանապարհորդության մասին մի գիրք գրեց: Այն որվանից նա դարձավ հայտնի գրող: Ամեն մի նոր գրքի հետ ավելանում եր նրա հռչակը: Նրա գրքերը թարգմանվեցին յեվրոպական բոլոր լեզուներով:

Բայց խաղաղ կյանքը դուր չեր գալիս Մարկ Տվենին: Ծերության որերին նա դուրս յեկավ

նորից ճանապարհորդելու Ամերիկայում: Ամերիկայի շատ քաղաքներում նա հրապարակային յեյուլթներ ունեցավ իր պատմվածքներով ու դասախոսություններով: Մարկ Տվենն սքանչելի պատմող եր: Ամեն տեղ նրա պատմվածքները հիացմունք ու ծիծաղ եյին առաջ բերում:

Բայց Մարկ Տվենի պատմվածքները միայն ծիծաղ չե, փոր առաջ են բերում: Նրանք յերբեմն ստիպում են լուրջ մտածել այն բանի մասին, ինչի վրա ծիծաղում ե գրողը:

Ի՞նչպես գրեց Մարկ Տվենն «Մպիտակ փղի հափշտակումը» — իր պատմվածքը խուզարկու վոստիկանների մասին:

1891 թվին տաղանդավոր գրող Կոնան-Դոյլը հրատարակեց իր «Շերլոկ Հոլմսի արկածները» վերնագրով գիրքը: Գրքի հերոս հռչակավոր խուզարկու Շերլոկ Հոլմսն արտասովոր ճարպիկությամբ մերկացնում ե զանազան հանցանքների ու կորուստների գաղտնիքը: Իհարկե, իրականում փոչ մի խուզարկու վոստիկան այդքան հերոսություններ չի կատարել: Կոնան Դոյլի գիրքը մեծ հաջողություն ունեցավ: Բայց Կոնան Դոյլի գրքից հետո, մեկը մյուսի յետևից հայտնվեցին խուզարկու վոստիկանների մասին գրված վեպեր ու պատմը-

վածքներ: Անշնորք, սրամտությունից զուրկ հեղինակները, իրար նախանձելով թխում եյին այդ վեպերն ու պատմվածքները: Հնարում եյին մի շարք անհավատալի, անմիտ ու խորհրդավոր արկածներ: Գովաբանում եյին հերոս խուզարկուհների խելքը, համարձակությունն ու անշահասիրությունը: Այդ գրքերը դուր յեկան ամերիկական բուրժուազիայի ճաշակին: Վսղջ Ամերիկան տարվեց գրքերի ընթերցանությամբ: Բոլորը հիանում եյին հերոս-խուզարկուհների՝ տիրոջ դասակարգի ու «սեփականության իրավունքի» այդ պաշտպանների քաջագործություններով:

Տվենը գրողներից առաջինն էր, վոր համարձակվեց ցույց տալ ամերիկական հասարակությանն իր սիրասուն-խուզարկուհների իսկական դեմքը: Այս նպատակով նա գրեց «Սպիտակ փղի հափշտակումը» պատմվածքը:

«Սպիտակ փղի հափշտակումը» պատմվածքի բոլոր գործող անձինք բուրժուական հասարակության նույն սերելի հերոսներն են, բայց միայն սրամիտ, համարձակ ու «ազնվաբար» խուզարկուհների ու վոստիկանների փոխարեն, դրանք հիմար պարծենկոտներ են, սրիկաներ ու ավազակներ:

Տվենը ծաղրում է այդ «խուզարկուհիան» գրականությունը: Որինակ՝ Հոնան Դոյլի Շե-յ լոկ Հոլմսը աչքի յե ընկնում իր անհողողդ սառնասրտությամբ ու ամենավճռական բուպեներին անգամ հանգիստ ծխում է իր ծխամորճը: Տվենի խուզարկուհների տեսուչ Բլենտի սառնասրտությունը հասնում է հիմարության: «Յես պատմեցի խուզարկուհների տեսչին փղի կորստյան պատմությունը: Նա ամենին չգարմացավ: Կարելի յեր կարծել, թե յես գանգատվում եմ նրան ինչ վոր մի ձեռնասուն շնիկի կորուստի մասին»:

Հոնան Դոյլն ամեն կերպ աշխատում է հետաքրքրել ընթերցողին: Սկզբում նա շփոթեցնում է ընթերցողին սխալ ու կեղծ յենթադրություններով, այնպես վոր հետո իսկական ու ճիշտ յեզրակացությունը թվում է միանգամայն անսպասելի: Սպանում ու գողանում է միշտ նա, վորի մասին սկզբում ընթերցողի մտքով անգամ չեր անցնում կասկածել: Կորած իրը Հոնան Դոյլի հանցավորները պահում են այնպիսի տեղ, վոր դարձյալ վոչ վոքի մտքով չի անցնի, որինակ՝ հենց իր տիրոջ սենյակում և այլն:

Տվենի խուզարկուհներն իրենք են խճճում

գործը, և խճճում են այնպես հիմարաբար, վար
չի կարելի նրանց վրա չծիծաղել: Կորել և
փիղը: Փիղը ծածկի տակ եր: Կողպեքներն
իրենց տեղն են ու անվնաս, բայց փիղը կո-
րել և: Պատի մեջ մի մեծ ձեղք են գտնում:
Կարծես պարզ է, բանն ինչու՞մ է—փիղը քան-
դել և պատն ու փախել: Վոչ: Խուզարկուները
դրան չեն հավատում: Խուզարկուներն ասում
են. «Ձեղքն արել են զիսմամբ, վորպեսզի
խուզարկուներին մոլորության մեջ գցեն: Անի-
րազեկ մարդկանց մտքովն անգամ չի անցնի
այդպիսի բան, իհարկե, բայց նրանց՝ խու-
զարկուներին այնքան էլ հեշտ չի մոլորեցնելը»:

Հոնան Դոյլի ու նրան ընդունակողների խու-
զարկուները բոլորն էլ «գուշակում են», վորով-
հետև ուշադրություն են դարձնում մանր-մունր
բաներին: «Նկարագրեցեք ինձ փղի արտա-
քինը», — ասում է Տվենի խուզարկուների տե-
սուչ Բլենտը, — «Բայց միայն խնդրում եմ
ճշտորեն, առանց բաց թողնելու վորեւ ման-
րամասնություն... մեր արհեստի մարդկանց հա-
մար նշանակություն ունի ամեն մի մանրույնը»:

Մարկ Տվենը ծաղրում է վոստիկանների
ու խուզարկուների սովորական գործելակերպը:
Տվենի պատմվածքի մեջ խուզարկուներն այն-

պես են վորոնում կորուսար, վոր կարծես կո-
րածը վոչ թե փիղ է, այլ ինչ վոր փոքրիկ
իր — մատանի կամ աղամանդյա քորոց: Խու-
զարկուների տեսուչ Բլենտը մինչև իսկ հրա-
մայում է խուզարկել յենթադրվող հափշտա-
կիչներին, կարծես նրանք կարող եյին փիղը
թագցնել դրպաններում:

Սակայն Տվենը վարվում է շատ նրբամիտ
և զգուշ:

Նա միանգամից չի ցույց տալիս, թե վոս-
տիկաններն ու խուզարկուները պարզապես խա-
բեբաներ ու հիմարներ են: Նա այնպես է
պատմում, վոր սկզբում ընթերցողին կարող է
թվալ, թե իսկապես խուզարկուները ճարպիկ,
հանդուգն ու սրամիտ մարդիկ են: Բայց հան-
կարծ այդ կարծեցյալ հերոսները թույլ են
տալիս այնպիսի ակնհայտնի անմտություն,
վոր ընթերցողն այլևս չի կարող չծիծաղել
նրանց վրա:

Հիմարություն, ստոր խորամանկություն,
շահամոլություն — կաշառակերություն ու կո-
պիտ գովազդի տենչանք, — ահա ըստ Տվենի
վոստիկանական կառավարման հիմնական գծերը:
Ամերիկական վոստիկանությունը պաշտ-
պանում է տիրող դատակարգի — բուրժուազայի

շահերը: Ամերիկական կապիտալիստները նրան փող են վճարում դրա համար: Նրանք վախենում են հեղափոխությունից: Բանվորները կարող են բռնազբաղել նրանց գործարանները, ֆաբրիկաներն ու հողը: Կապիտալիստները գործարաններում ու ֆաբրիկաներում պահում են հազարավոր վոստիկանական խուզարկուներ: Խուզարկուները նախազգուշացնում են տերերին գործադուլների և բանվորների ըմբոստությունների մասին: Նրանք վճարում են վոստիկանության ձեռքը բանոր հեղափոխականներին:

Տվենը բուրժուական գրող էր: Նա չէր կարող կամենալ ամերիկական բուրժուազիայի հաստատած կարգերի լիակատար կործանումը: Բայց մինչև իսկ հեղափոխությունից այդքան հեռու գրողը, ինչպիսին է Տվենը, խիստ ծաղրել է ամերիկական վոստիկանությունը և հենց դրանումն է նրա մեծ ծառայությունը:

1.

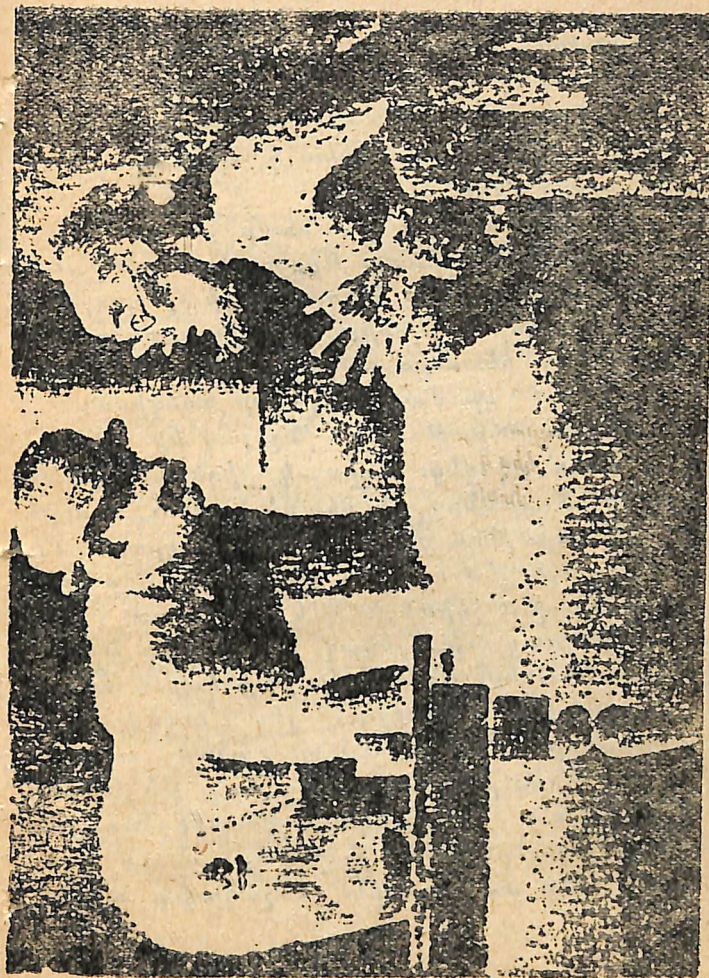
Այս պատմությունն ինձ պատմել է յերկաթուղային մի պատահական ծանոթ: Այդ մարդու պատկանելի հասակը (նա յոթանասունից անց էր), նրա մեղմ ու ազնիվ դեմքը, նրա պատմելու լուրջ ու անկեղծ տոնը, — այդ ամենն ինձ համար յերաշխիք էյին, վոր իմ լսած յուրաքանչյուր բառը զուտ ճշմարտություն է:

Սպիտակ արքայական փղերը Սիամում առանձին հարգանք ու սեր են վայելում: Այդ ամենըը դիտեն: Նրանք նվիրաբերված են թագավորին ու վոչ վոք, բացի թագավորից, իրավունք չունի տիրանալու նրանց: Նրանք թերևս թագավորից ել բարձր են, վորովհետև շրջապատված են վոչ միայն պատիվներով, այլ և անկեղծ սիրով:

Հրաշալի յե:

Հինգ տարի առաջ Սիամի ու Բրիտանական կառավարութեան մեջ տեղի ունեցան ինչ վոր թեթև տարածայնություններ սահմանի վերաբերմամբ: Շուտով պարզվեց սակայն, վոր մեղավորը Սիամի կառավարությունն է յեղել: Դրա համար ել նա շտապեց զիջումներ անել: Մեծ Բրիտանիայի ներկայացուցիչը հայտնեց, վոր ինքը լիապես բավարարված է ու պատրաստ է մոռացութեան տալ տեղի ունեցած տարածայնությունը: Սիամի թագավորը շատ ուրախացավ: Այդ շնորհակալութեան զգացմունքից դրդված, գուցե մասամբ ել անախորժությունից մնացած հետքերը հարթելու համար, նա մտածեց Բրիտանիայի Վիկտորիա թագուհուն մի թանգարժեք նվեր ուղարկել: Արևելյան ժողովուրդների պատկերացումով — դա միակ միջոցն է թշնամուն սիրաշահելու համար:

Նվերն, իհարկե, հասարակ մի բան չպիտի լիներ, այլ մեծաշուք, իսկական արքայական: Ի՞նչը՝ կարող էր ավելի հարմար լինել թագավորական այդ նվերի համար, քան սպիտակ արքայական փիղը: Այն ժամանակ բրիտանական կառավարութեան գաղութային ծառայութեան մեջ յես բարձր պաշտոն ունեյի ու

ինձ արժանի գտան այդ նվերը տանելու թա-
գուհուն։ Մեզ համար, այսինքն՝ ինձ իմ սպա-
սավորների հետ, փղին ել նրա սպասավորների
հետ հատկացրին մի հատուկ նավ ու մենք
ճանապարհ ընկանք։

Վերջված ժամին մեծ նավը հասավ Նյու-
Յորքի նավահանգիստը։ Արքայական բեռը յես
ժամանակավորապես տեղավորեցի մի հրաշալի
շենքում, Ջերսի Սիտիյում։ Փղի առողջական
դրությունը հետագա ճամբորդության համար
պահանջում էր ժամանակավոր հանգիստ։

Յերկու շաբաթ ամեն ինչ լավ էր գնում,
իսկ հետո՝ սկսվեց։ Սպիտակ փիղն անհայտա-
ցավ։ Ինձ արթնացրին կես գիշերին ու հաղոր-
դեցին զժբախտության մասին։ Սկզբում մի
քանի բուլբուլ յես այնպես շփոթվեցի, վոր բա-
ցարձակապես չգիտեյի թե ինչ անեմ։ Բայց,
յերբ խելքս գլուխս յեկավ, յես իմացա թե ինչ
պետք է անեմ։ Միայն մի յելք կար։ Առանց
լուսաբացին սպասելու, յես ուղեվորվեցի
Նյու-Յորք ու փողոցում պատահած առաջին
վոստիկանին խնդրեցի ցույց տալ, թե վորտեղ
է գտնվում խուղարկու վոստիկանության
վարչությունը։ Գործս հաջող էր գնում, յես
յեկա հենց ժամանակին։ Հոչակավոր տեսուչ

Բլենար, խուղարկու վոստիկանների պետը հենց
այդ բուլբուլին պատրաստվում էր տուն գնալու։
Նա ընդունեց ինձ։

Բլենար միջահասակ, լայնաթիկունք ու լիքը
մի մարդ էր։ Յերբ նա մտածում էր վորեւ
բանի մասին, սովորություն ուներ մի տեսակ
ուռքերը կիտել ու մատներով տկտկացնել ճա-
կատին։ Նրան նայելիս ամեն մարդ կհասկա-
նար, վոր նա հասարակ մահկանացու չէ, այլ
մեծ շնորքներով ոժտված մի մարդ։ Դիտելով
միտար Բլենարին, յես իսկույն հանգստացա։ Այդ
մարդուն կարելի չէր վստահել այդպիսի մի
գործ։

Յես պատմեցի տեսչին փղի կորուստի պատ-
մությունը։ Նա ամենևին չգարմացավ։ Կարծես
զանգատվում էյին մի ձեռնասուն շան կո-
րուստի մասին։ Հավանորեն այդ մարդը յեր-
կաթի կամք ուներ ինքն իրեն զսպելու։ Նա
հանգիստ ցույց տվեց ինձ աթոռն ու ասաց.

— Թույլ տվեք ինձ մի բուլբուլ մտածել։

Հետո նստեց իր զբաղմունքի առաջ, գլուխը
դրեց ձեռների վրա ու խորասուզվեց մտքերի
մեջ։ Սկզբի վեց-յոթ բուլբուլին սենյակում լըս-
վում էր միայն գրեխների ճոճոցը, վոր ական-
ջիդ էր հասնում հեռու անկյունից, ուր նրա-

տած էյին գրադիրները: Տեսուչը մտքերի մեջ
ընկղմված քարացել էր կարծես: Վերջապես
նա բարձրացրեց գլուխը: Բլենտի գեմքի վճռա-
կան արտահայտությունը ցույց եր տալիս, վոր
նրա ուղեղը վերջացրել է իր աշխատանքն ու
գործողության ծրագիրը մշակված է արդեն:
Նա սկսեց խոսել և նրա ձայնը հնչում էր հան-
գիստ ու ազդու:

— Դա հասարակ գործ է, — ասաց նա: —
Ամեն մի քայլը պետք է բազմակողմանի քննել,
մտածել և չձեռնարկել յերկրորդը, մինչև ա-
ռաջինը չտա հարկավոր արդյունքը: Մեր գոր-
ծում պետք է զաղտնապահություն, խոր ու
բացարձակ գաղտնապահություն: Ձեր կորուս-
տի մասին չեք պատմի վուշ վոքի, մինչև իսկ
լրաբերներին: Յես ինքս կհոգամ նրանց մասին:
Յես կտամ նրանց միայն այնպիսի տեղեկու-
թյուններ, վորպիսիք հենց ինձ համար հարմար
կլինեն:

Տեսուչը զանգահարեց, Սենյակը մտավ սուր-
հանդակ տղան:

— Ալարիկ, ասա լրաբերներին, վոր չցըր-
վեն, — կարգադրեց տեսուչը: Յես նրանց հետ
գործ ունենմ:

Ալարիկը գնաց:

— Այժմ, — ասաց տեսուչը, — անցնենք
գործին: Յե՛վ լինենք հետևողական: Մեր գոր-
ծում պետք է հետևողականութիւն, խստա-
գույն հետևողականութիւն և ճիշտ մոտեցում:
Միայն այդպիսի պայմաններում մենք ձեզ հետ
կկարողանանք վորևէ նպատակի հասնել:

Նա վերցրեց գրիչն ու մի քանի թերթ
թուղթ:

— Յե՛վ այդպես, փղի անոնը:

— Հասան-Բեն-Ալի-Բեն-Սելիմ-Աբդուլլահ-
Մուհամմեդ-Այհամալ - Զամսետ ջիբթոյ - Զու-
լին Սուլթան-Բխուդպուր:

— Այդպես, մականոնը:

— Զումբու:

— Հրաշմի: Ծննդավայրը:

— Սիամի գլխավոր քաղաքը:

— Ծնողները կենդանի՞ յեն:

— Վո՛չ, սատկել են:

— Ունեցե՛լ են նրանք ուրիշ ձագեր, բացի
սրանից:

— Վո՛չ, սա միակ տղան է նրանց:

— Հրաշմի: Փղի ընտանիքի մասին այս
տեղեկութիւնները բավական են: Անցնենք
հետևյալին: Նկարագրեցե՛ք ինձ փղի արտա-
քինը, բայց միայն խնդրում եմ ճշտորեն, ա-

ռանց բաց թողնելու վորևէ մանրամասնութիւն,
յեթե նույնիսկ թվա այն ձեզ միանգամայն
աննշան բան: Մեր արհեստի մարդկանց համար
ամեն մի մանրուք նշանակութիւն ունի:

Յես սկսեցի նկարագրել, նա գրում էր:
Յերբ յես վերջացրի, նա ասաց.

— Այժմ լսեցե՛ք ինչ վոր յես գրեցի: Յերբ
վորևէ սխալ նկատեք, ուղղեցե՛ք ինձ:

Նա կարդաց:

— Հասակը 19 փոտնաչափ, յերկարութիւնը՝
գագաթից մինչև պոչը 26 փոտնաչափ, կնճիթի
յերկարութիւնը՝ 16 փոտնաչափ, պոչի յերկա-
րութիւնը՝ 6 փոտնաչափ, ընդհանուր յեր-
կարութիւնը, ներառյալ և կնճիթն ու պոչը՝
48 փոտնաչափ, ժանիքների յերկարութիւնը՝
9^{1/2} փոտնաչափ, ականջների յերկարութիւնը՝
համապատասխան հիշված չափերի, վոտքի հետ-
քը նման է փոքրիկ տակառի հետքին՝ ձյունի
վրա, փղի գույնը՝ սպիտակավուն, ամեն մի
ականջում ողբերի համար անցք՝ ավսեյի մե-
ծության, սովորութիւն ունի ջուր թափել
հանդիսատեսների վրա ու խփել կնճիթով վոչ
միայն մերձավոր ծանոթների, այլ և միան-
գամայն կողմնակի մարդկանց գլխին, մի քիչ
կաղում է աջ վոտքի վրա, ձախ կոնատակին՝

մի փոքրիկ սպի տյրվածքից մնացած: Կորած բոսիկին փղի վրա կար՝ պատգարակ տասնհինգ մարդու նստելու համար ու մեջքին ասեղնա-գործ ծածկոց՝ սենյակի միջակ գորգի մեծու-թյան:

Սրճանագրության մեջ սխալներ չկային: Տեսուչը զանգահարեց, թուլթը տվեց Ալարի-կին ու ասաց.

— Իսկույն տպել հիսուն հազար որինակ և ուղարկել բոլոր խուղարկու բաժանմունքներին ու մայր ցամաքի փոխատու դրամարկղներին: Ալարիկը գնաց:

— Յե՛վ այսպես, առայժմ ամեն ինչ լավ է գնում: Այժմ յես կխնդրեյի ձեզնից կորածի լուսանկարը:

Յես տվի տեսչին լուսանկարը: Նա ուշա-դիր քննեց այն ամեն կողմից:

— Բարե՛, այս ել բավական է, բանի վոր չկա ավելի լավը, — ասաց նա: Ափսոս միայն, վոր այստեղ փղի կնճիթը ողակաձև կռացած է ու մտած բերանը: Ձե վոր միշտ այդ դրու-թյամբ չի պահում նա կնճիթը... Չլինե՛ այս մոլորեցնի մեր խուղարկուններին...

Տեսուչը նորից սեղմեց զանգակի կոճակը:

— Ալարիկ, հրամայիր այսնկարից հիսուն

հազար սլատճեն հանել և առավոտը ուղարկել մեր բոլոր բաժանմունքներին, կցելով նաև փղի նկարագիրը:

Ալարիկը գնաց հրամանը կատարելու:

— Պետք է պարզև հայտարարել գողերը բռնողին: Ի՞նչքան կնշանակեք:

— Իսկ դուք ի՞նչ գումար խորհուրդ կառյիր:

— Յես կասեյի քսան հինգ հազար դոլար սկզբից: Ձեր գործը բարդ է: Ինքներդ դատեցեք, գողերը հազարավոր յեղանակներ գիտեն թաղնավելու ու հետքը կորցնելու: Նրանք ամեն տեղ բարեկամներ ու գործակիցներ ունեն...

— Ի՞նչպես: Մի՞թե դուք արդեն գիտեք, թե ովքեր են նրանք, — զարմացա յես:

Սակայն Բլենտի անշարժ դեմքը, վոր սովոր էր թաղցնել իր մտքերն ու զգացմունքները, ինձ վոչինչ չասաց:

— Այդ մասին առայժմ չխոսենք, — հան-գիստ ու դանդաղ սլատասխանեց նա: Գուցե և գիտեմ, գուցե վոչ: Գողի բնավորության մա-սին մենք կարծիք ենք կազմում նրա աշխա-տանքի յեղանակից ու այն վորսի մեծությու-նից, վորի հետևից ընկնում է նա: Ձեր դիպ-վածում մենք գործ ունենք վոչ մանր, գրպանա-

հատ դողի և վոչ ել սկսնակի հետ: Այս բանը
դուք պետք ե լավ յուրացնեք: Յեվ ահա այս-
պես, նկատի առնելով շրջագայության այն
ծախքերը, վոր պիտի կատարեն մեր խուզար-
կունները, նույնպես և գողերի ճարպիկությունն
ու փորձառությունը, յես կարծում եմ, վոր
քսան հինգ հազարը զեռ մի փորքրիկ գումար
ե: Այդպիսի գործի համար, սակայն, այնու-
ամենայնիվ դրանով կարելի յե սկսել:

Մենք համաձայնեցինք այդ գումարով Հե-
տո տեսուչը, վոր չեր խորշում վոչ մի ման-
րամասնությունից, վորը կարող ե գործի մեջ
ղեկավար թել հանդիսանալ, նորից զիմեց ինձ:

— Մենք ղեպքեր գիտենք, յերբ խուզար-
կունները գտել են գողերին՝ նկատի առնելով
նրանց ախորժակի առանձնահատկությունները:
Ասացեք խնդրեմ, ի՞նչ ե ուտում ձեր փիղը և
շատ ե ուտում արդյոք:

— Ի՞նչ ե ուտում նա: Ամեն բան, ինչ
կամենաք: Նա կարող ե ուտել մարդ, աստ-
վածաշունչ¹, բայց ախորժակով կիսփլտի նաև
ամեն ինչ, վոր նման չի վոչ մարդու, վոչ ել
աստվածաշնչի:

— Հրաշալի: Ձեր տեղեկությունները չա-

¹ Կրոնական մեծածավալ դիրք:

փազանց արժեքավոր են, սակայն բավականա-
չափ վորոշ չեն: Մեզ հարկավոր են մանրամաս-
նություններ: Մանրամասնություններ: Ահա
թե ինչով ե պահպանվում, ղեկավարվում մեր
արհեստը: Յեվ այդպես, սկսենք մարդկանցից:
Ասացեք, քանի՞ մարդ կարող ե ուտել ձեր փիղը
մի նստելում, — թարմ գրությամբ, իհարկե:

— Թարմ թե աղը դրած, — դա միևնույն
ե նրա համար, խտրություն չի դնում նա: Մի
նախաճաշին նա կուտի... ասենք հինգ մարդ
սովորական մեծության:

— Հրաշալի: Հինգ մարդ, այդպես ել զրենք:
Իսկ ի՞նչ ազգություններ ե նա գերադասում:

— Ազգության վրա նա ուշադրություն
չի դարձնում: Ավելի շուտ նա ուտում ե ծա-
նոթներին, բայց չի հրաժարվում նաև միանգա-
մայն կողմնակի մարդկանցից:

— Լավ: Այժմ անցնենք աստվածաշունչնե-
րին: Քանի՞ հատոր կարող ե ուտել մի նստելում:

— Թեկուզ մի ամբողջ հրատարակու-
թյուն:

— Դա շատ անորոշ ե: Դուք ինկատի
ունեք սովորական հրատարակություն, թե
պատկերազարդ — չեղի:

— Պատկերազարդության վերաբերմամբ

նա միանգամայն անտարբեր եւ Նրա համար միեւնույն ե, թե ինչ կծամի՝ պատկեր թե տպագրված տառեր:

— Վնչ, դուք ինձ լավ չհասկացաք: Յես հետաքրքրվում եմ քաշով: Մովորական աստվածաշունչը քաշում ե յերկու ֆունտ ու կես, իսկ պատկերագրագրվածը, հաստ թղթի վրա — վնչ պակաս տաս-տասներկու ֆունտից: Ի՞նչ քան այդպիսի աստվածաշունչներ կարող եր նա կուլ տալ մի անգամից:

— Ախ, յես տեսնում եմ դուք չեք ճանաչում այդ փղին: Նա կուտի վորքան կամենա և ինչպիսի աստվածաշունչ ել լինի, միայն թե տվեք:

— Յեկեք վերածենք դա դոլլարների ու ցենտների: Կաշվի կազմով պատկերագրագր աստվածաշունչը վոսկի յեղրերով արժի հարյուր դոլլար:

— Յեվ ահա նրան հարկավոր կլինի այդպիսի հինգ հարյուր հատ — ուրիշ խոսքով՝ հիսուն հազար դոլլարի:

— Այ, այդ արդեն ավելի ճշգրիտ ե: Յես այդպես ել կնշեմ ինձ մոտ — հիսուն հազար դոլլարի: Լավ: Նշանակում ե նա ուտում ե մարդիկ ու աստվածաշունչներ: Այդ յես պար-

ղեցի: Ել ի՞նչ ե ուտում նա: Ինձ հարկավոր են մանրամասնություններ:

— Հաճուքով ուտելով աստվածաշունչ, նա կարող ե անցնել աղյուսների, աղյուսներն ուտելով — շիշերի, շիշերն ուտելով — մահուդե զգեստների, հետո կատունների, կատուններն ուտելով — վոստրենների, վոստրեններից — ապխտած մսի, հետո՝ շաքարի, շաքարից — կարկանդակի, կարկանդակից — կարտոֆիլի, կարտոֆիլից — թեփի, թեփից — խոտի, խոտից — հաճարի, հաճարից — բրնձի: Բրինձ նա ամենից շատ ե սիրում, բրնձով ել մեծացել ե: Նա աշխարհում ինչ վոր կա կուտի, բացի յիվրոպական յուղից: Նա այդ ել կուտեր, յեթե յուղի համից չզզվեր:

— Հրաշալի: Ի՞նչքան կերակուր ե ուտում նա մի անգամից — մոտավոր թվերով:

— Մի քառորդից մինչև կես տոնն:

— Իսկ ի՞նչ ե խմում նա:

— Ամեն ինչ, ինչ վոր կա հեղուկ վիճակում բնության մեջ: Կաթ, ջուր, վիսկի, կաստորկա, սկիպիդար, կարբոյան թթվուտ... Թվին ել չարժի, գրեցեք ուղղակի ամեն տեսակ հեղուկ, ինչ վոր մտքերովդ անցնի: Նա խմում ե ամեն ինչ, բացի յեվրոպական սուրճից:

— Լավ: Ի՞նչքան ե խմում նա որական:

— Հինգից մինչև տասնհինգ տակառ, նա-
յած ծարավությանը:

— Այդպես: Ձեր տված բոլոր տեղեկու-
թյունները շատ արժեքավոր են: Նրանք ան-
շուշտ կոգնեն մեզ գտնելու հափշտակիչներին:
Նա զանգահարեց:

— Ալարիկ, կանչիր կապիտան Բերնսին:

Բերնսը յեկավ: Տեսուչ Բլենտը բացատ-
րեց նրան ամբողջ գործը բոլոր մանրագույն
մանրամասնություններով: Հետո հրամայելու
սովոր մարդու վճռական տոնով, մարդու, վոր
գիտե, թե ինչ բանի յե ձեռնարկում, — նա
ասաց:

— Կապիտան Բերնս, խուզարկու Ջոնսին,
Դեվիսին, Հելսին, Բեյտսոլյին և Սակետին
հանձնարարեք փղի հետապնդումը:

— Լսում եմ, տեր:

— Սուզարկու Մոգեսին, Դեկինին, Մեր-
ֆին, Ռոջերսին, Տեպպերին, Սեգինսին և
Բարթոլոմին — գողերի հետապնդումը:

— Լսում եմ, տեր:

— Հափշտակման վայրում գինված պահակ-
ներ նշանակեք յերեսուն հոգուց, հերթափոխու-
թյամբ: Կարգադրեցեք, վոր առանց իմ գրա-

վոր թուլություն թյան վաշտքի չթողնեն այն-
տեղ... բացի լրաբերներից:

— Լսում եմ, տեր:

— Հասարակ քաղաքացու շորերով խու-
զարկունք ուղարկեցեք բոլոր յերկաթուղա-
յին կայարանները, շոգենավային նավահան-
դիսանքները, լաստերի լաստակայանները, Ջերսի
Միտիից դուրս յեկող բոլոր ճանապարհները:
Հրամայեցեք նրանց խուզարկել բոլոր կտակա-
ծելի մարդկանց:

— Լսում եմ, տեր:

— Նրանցից յուրաքանչյուրին տվեք փղի
լուսանկարն ու նրա մանրամասն նկարագիրը:
Կարգադրեցեք, վոր նրանք խուզարկեն դուրս
յեկող բոլոր յերկաթուղային գնացքները, բո-
լոր շոգենավերն ու բոլոր լաստանավերը:

— Լսում եմ, տեր:

— Յեթե բռնեն փղին, թող անմիջապես
կալանավորեն ու հաղորդեն ինձ հեռախոսով:

— Լսում եմ, տեր:

— Հենց վոր գտնեն վորևե հետք՝ փղի
վտարների տեղը կամ դրա նման մի բան, —
թող այդ մասին ինձ անմիջապես խմայ-
տան:

— Լսում եմ, տեր:

— Թող նախահանգստի բոլոր անդքերում
վեստիկանությունը հատուկ պահակներ դնի:

— Լսում եմ, տեր:

— Ծպտյալ խուզարկուներ ուղարկեցեք
յերկաթուղու ուղղությամբ — դեպի հյուսիս
մինչև Կանադայի սահմանները, դեպի արե-
մուտք — մինչև Ուսայո, դեպի հարավ — մինչև
Վաշինգտոն:

— Լսում եմ, տեր:

— Փորձված խուզարկուներ ուղարկեցեք
հեռագրական բոլոր բաժանմունքները: Հրամա-
յեցեք նրանց հետևել տրվող հեռագրներին:
Թող պահանջեն, վոր թարգմանեն իրենց հա-
մար բոլոր ծածկագիր հեռագրերը:

— Լսում եմ, տեր:

— Յեվ միջ մոռանա, վոր այս ամենը
պետք է անել գաղտնի, ամենախոր ու ան-
թափանց գաղտնապահությամբ:

— Լսում եմ, տեր:

— Ստացվող բոլոր տեղեկությունների
մասին հաղորդեցեք ինձ սովորական ժամերին:

— Լսում եմ, տեր:

— Այժմ կարող եք գնալ:

— Լսում եմ, տեր:

Կապիտան Բերնսը գնաց: Տեսուչ Բլենտը

մի րոպե մնաց լուռ, խոր մտքերի մեջ
ված: Նրա աչքերի կրակը մարեց: Վեր-
նա դարձավ դեպի ինձ ու ասաց:

— Յես չեմ պարծենա, — այդ իմ բնավո-
րության մեջ չկա, բայց իմացեք, մենք կգրո-
նենք փիղը:

Յես ամուր սեղմեցի տեսչի ձեռքն ու
շնորհակալություն հայանեցի: Յեվ իսկապես,
յերախտագիտական զգացմունք եյի տածում
յես դեպի նա: Վորքան մոտիկ եյի ծանոթա-
նում յես նրան, այնքան ավելի յեր նա դուր
գալիս ինձ ու այնքան ավելի յեր ինձ ապշեց-
նում նրա զարմանալի արհեստի գաղտնիք-
ներն ու հրաշքները:

Այնուհետև մենք բաժանվեցինք ու յես
տուն դարձա ավելի հանգիստ սրտով, քան
մինչև տեսչին այցելելը:

II.

Հետևյալ որից գործիս մասին յես կար-
դացի առավոտյան բոլոր թերթերում:

Հափշտակությունը նկարագրված եր իր
բոլոր մանրամասնություններով: Բացի այդ,
լրագիրները բերում եյին հենց իրենց՝ խու-
զարկուների յենթադրությունները փղի անհե-

տացման մասին: Կազմվել էյին արդեն մի քանի տեսություններ այն առթիվ, թե ովքեր են հափշտակիչները, ի՞նչ ձեվով ե կատարված հափշտակումը, ուր են թագնված գողերն իրենց ավարի հետ միասին: Այդպիսի տեսություններ կային ընդամենը տասնմեկ հատ և նրանց մեջ նախատեսված էյին բոլոր հնարավորությունները: Հենց միայն այդ ել ցույց ե տալիս, թե ի՞նչպիսի ինքնատիպ ու անկախ մտածողներ են մեր խուզարկուները: Տեսութուններից վո՛չ մեկը նման չեր մյուսին և միայն մի բանու՛մ բոլորը բացարձակապես համաձայն էյին իրար հետ: Նրանք բոլորը պընդում էյին, վոր թեև հետին պատն այն շենքի, ուր գտնվում եր փիղը, քանդված ե, սակայն փիղը տարել են վո՛չ թե այդտեղից, այլ վորևե այլ, դեռ չհայտնաբերված անցքից: Բոլորը համաձայն էյին այն բանում, վոր պատի քանդվածքը կատարված ե դիտմամբ, խուզարկուներին մոլորության մեջ գցելու համար: Խուզարկության գործին անիրագեկ մարդու մտքովն անգամ, իհարկե, չեր անցնի այդպիսի բան. բայց խուզարկուներին հեշտ չե մոլորեցնելը: Յեվ այդպես, յես վորպես անիրագեկ խուզարկության գործին,

սխալվում էյի հատկապես այն բանում, վորը համարում էյի ամենից պարզ հասկանալի: Բոլոր տասնմեկ հեղինակներն ել իրենց տեսությունների մեջ բերում էյին յենթադրվող գողերի անունները, և մի տեսության մեջ հիշատակված անուններն ամենևին չէյին համապատասխանում մյուս տեսության անուններին: Կասկածի տակ էյին առնում ընդամենը յերեսունյոթ հոգի: Տեսուչ Բլենտի կարծիքը, վորպես ամենահեղինակավորը, բոլոր թերթերը բերում էյին վերջում, վորպես յեզրափակում: Ահա մի քանի հատվածներ նրանից.

«Տեսուչը քաջ գետե հանցագործներից յերկուսի անունը: Դրանք են՝ Դեֆֆին, «Աղյուս» մականունով և Մակ. Ֆեդդեն «Շեկոն»: Փիղն անհետանալուց դեռ տասն ու առաջ տեսուչն արդեն գիտեր պատրաստվող հանցավորձի մասին ու հանգիստ միջոցներ եր ձեռք առնում հանցավորներին հետապնդելու համար. Բայց դժբախտաբար հենց հափշտակման գիշերը հետքերը կորցնում են ու մինչև նորից գտնելը — թոչնիկը (այսինքն փիղը) թռչում ե»:

«Դեֆֆին ու Մակ. Ֆեդդենը գողերից ամենահանդուգն են: Տեսուչը յենթադրում ե, վոր հենց նրանք էյին, վոր անցյալ տարի

ձմեռը, մի սառնամանիքային գիշեր խուզարկու բաժանմունքից գողացան վառարանը: Դեռ այն ժամանակ ինքը՝ տեսուչն ու խուզարկուները սառեցրին իրենց ականջներն ու վոտների մատները ու դեռ լույսը չբացված վազեցին հիվանդանոց»...

Սկզբի մի քանի տողերը հազիվ եյի կարդացել, բայց արդեն ապշել եյի այդ արտասովոր մարդու մտքի խորաթափանցությունը: Վոչ միայն ներկան եր տեսնում նա ամբողջապես, այլ և կարողանում եր նախատեսել ապագան:

Յես շտապեցի Բլենտի մոտ խուզարկու բաժանմունք, և հարցրի, թե՛ ել ինչո՞ւ չի հրամայել ժամանակին ձերբակալել այդ մարդկանց ու կանխել կորուստն ու նրա հետ կապված ցավերն ու հոգսերը: Սակայն նրա պատասխանը պարզ եր ու թույլ չեր տալիս վոչ մի առարկություն:

— Մեր գործը հանցագործությունները կանխելը չե, այլ հանցագործությունների համար պատժելը: Իսկ քանի վոր հանցանքը չի կատարված, մենք չենք կարող պատժել:

Յես սիրտ արի նկատել տեսչին, վոր այն գաղտնապահությունը, վորով պայմանավորվեցինք մենք թագցնել մեր գործողությունները,

բացված ե թերթերի կողմից, վոր վոչ միայն մեր արած քայլերը, այլև ապագայի համար մեր կազմած բոլոր ծրագրերն ու յենթադրությունները մերկացված են լայն հասարակություն առաջ, վոր բոլոր կասկածելի անձնավորությունների անունները հրապարակված են ու նրանք այժմ կարող են ժամանակին թագնվել կամ փոխել իրենց արտաքին տեսքը:

— Թո՛ղ, — ասաց տեսուչը: Յերբ յես զգամ, վոր հասել ե ժամանակը, իմ ձեռքի տակ կան բավարար միջոցներ, վոր կարողանամ բռնաճ առնել նրանց, ուր ել թագնված լինեն: Իսկ լրագրները: — Մենք պետք ե հաշվի առնենք նրանց: Փառքը, հոչակը, մշտապես թերթերում հիշվելը — դա մեր հացն ե... Մենք պետք ե շարունակ ցույց տանք հասարակությանը, վոր մենք վորևե բան անում ենք, այլապես նա կկարծի, թե մենք վոչինչ չենք անում: Ավելի լավ ե լրագրում տպվի հնարազետ միտք Բլենտի սրամիտ տեսություն հաշվետվությունը, քան վորևե չարախիղ ու անարդար ծաղր խուզարկուների հասցեյին:

— Այո այո, յես հասկանում եմ ձեզ: Սակայն մի յերկրորդական կետի վերաբերմամբ դուք գաղտնապահ մնացիք: Այդ առթիվ դուք

վոչվորքի հետ մտքերի փոխանակությունն չունեցաք:

— Այո, մենք միշտ այդպես ենք անում: Այդ լավ տպավորությունն է թողնում: Ասեմ, վոր յես դեռ ինքս ել չգիտեմ, թե ինչ եմ մտածում այդ կետի մասին:

Յես հանձնեցի տեսչին բավական խոշոր մի գումար առաջիկա ծախքերի համար ու պատրաստվեցի սպասելու նորություններին: Ամեն բոլոր կարող եր տեղերից հեռագիր ստացվել: Պարապ միջոցիս յես մի անգամ ել կարդացի թերթերը:

Նրանց մեջ ասված եր, վոր քսանհինգ հազար դոլար պարգևը նախատեսվում է միայն խուզարկուների համար և վոչ բոլոր քաղաքացիներին:

— Յես կարծում եյի պարգևն առաջարկվում է ամենքին, ով կգտնի փիղը, — ասացի յես տեսչին:

— Ամենին, — առարկեց նա: Միայն խուզարկուն կարող է գտնել փղին: Յեթե նրան գտնի ուրիշը, դա կլինի միայն շնորհիվ այն ցուցումների ու յենթադրությունների, վոր նա վերցրած կլինի խուզարկույից: Նշանակում է վերջին հաշվով դարձյալ խուզարկույին է

պատկանում պարգևն ստանալու իրավունքը: Պարգևը պետք է վոգեվորի այն մարդկանց, վորոնք իրենց ամբողջ ժամանակն ու ընդունակությունները նվիրում են խուզարկության գործին և վոչ թե ծառայի վորպես բարերարությունն պատահական մարդկանց:

Այդ ինձ համոզիչ թվաց: Յես հնազանդվեցի: Հենց այդ բոլորին սենյակի անկյունում տկուկաց հեռագրական ապարատը և հեռագրիչը ավեց մեզ հետևյալ հեռագիրը.

Ֆլաուեր Ստեյքեն, Նյու-Յորքի
շտատ, 7,30 առ.

«Թեյը ճարել եմ: Գտնված են փղի վոտքի մի շարք խորը հետքեր այստեղի Փերմայի մոտ: Այդ հետքերով գնացի դեպի արևելք, բայց վոչինչ չգտա: Կարծում եմ փիղը գնացած կլինի դեպի արևմուտք: Շարունակում եմ հետապնդումը:

Խուզարկու՝ ԴԱՐՎԻ»

— Դարվին մեր լավագույն խուզարկուներից է: Շուտով նա մեզ կուզարկի լավ լուրեր:

Յեկավ յերկրորդ հեռագիրը.

Բարկերս, Նյու-Ջերսի, 7,40 առ.

«Հենց նոր հասա: Գիշերս այստեղ կողով-
տել են ապակու գործարանը, տարել են ութ
հարյուր շիշ: Մերձակա ջրելատեղը գտնվում
է հինգ մղոնի վրա, գնում եմ այնտեղ, հաշվի
առնելով փղի ծարավը: Շշերը գատարիկ են
յեղել:

Խուզարկու՝ ԲԵՅԿԵՐ»:

— Սա յեկ փոքր ապագա չի խոստանում —
ասաց տեսուչը: — Հիշում եք, վոր յես առացի
փղի ախորժակը կարող է մեզ ծառայել վոր-
պես բանալի:

Յերրորդ հեռագիրը.

Տեյլորվիլ, 9,15 առ.

«Գիշերս այստեղ անհետացել է մի գեղ
խոտ: Յերևի փիղն է կերել: Գտել եմ հետքը,
գնում եմ առաջ:

Խուզարկու՝ ԽԱՐԲՈՐԴ»

— Ձեր այդ փիղը միանգամից հասնում է
մի քանի տեղ, — ասաց տեսուչը: — Յես գիտեյի
վոր հեշտ գործ չեմ ձեռնարկում: Բայց և այն-
պես մենք նրան կբռնենք, դուք հանգիստ յեղեք:

Ճլառեր Ստեյշեն, Նյու-Յորք, 9 առ.

«Հետքով յերեք մղոն գնացի դեպի արև-
մուտք: Հետքերը խորն են ու անհավասար:
Պատմեցի ֆերմերին: Նա ասում է, թե դա փղի
վտառների հետքեր չեն: Հավատացնում է, վոր
այդ փոսերն ինքն է փորել, անցյալ ձմեռ
մատղաշ ծառերը փոխադրելիս, ուրիշ տեղ առն-
կելու: Սպասում եմ կարգադրության առաջի-
կայի համար:

Խուզարկու ԴԱՐԼԻ»

— Ահա, գողերի գործակից, — ասաց տե-
սուչը: Գործն ընդարձակվում է:

Նա թելադրեց խուզարկույին պատասխան՝
«Ձերբակալեցեք ֆերմերին ու հարկադրե-
ցեք գործակիցների անուններն ասել: Փղի
հետքով գնացեք առաջ, թեկուզ մինչև Մեծ
ովկիանոսը, յեթե անհրաժեշտ համարվի այդ:

Տեսուչ՝ ԲԼԵՆՏ»

Ստացվեց դարձյալ մի հեռագիր.

Կոնի. Պոյինտ, 8,45 առ.

«Գիշերս կտարել են գաղային գրասենյակը:
Գողացված են յերեք ամսվա չվճարված հա-
շիվները: Գտել եմ հետքը, գնում եմ առաջ:

Խուզարկու ՄԵՐՖԻ»:

— Աստված իմ, — ասած տեսուչը: Միթե նա ուտում ե և գազային հաշիվներ...

— Յեթե ուտում ե, ապա սոսկ անփորձությունից ե գա — բացատրեցի յես: Չե վոր զրանք շատ քիչ սննդարար են:

Վերջապես ստացվեց մի հեռագիր հուզող տեղեկություններով:

Այրոնվիլ, Նյու-Յորք, 9,30 առ.

«Հենց նոր հասա: Դյուզը հուզված ե: Առավոտվա ժամը հինգին փրդն անցել ե այստեղով:

Վոմանք ասում են, թե նա գնացել ե դեպի արևմուտք, մյուսներն ասում են արևելք, յերրորդները՝ հյուսիս, չորրորդները՝ հարավ: Բոլորն այնպես շտապել են փախչել, վոր չեն կարողացել լավ նայել: Ճանապարհին փրդը սպանել ե մի ձի: Յես գտա դիակի մի մասն ու պահեցի հետազայի համար: Հարվածի բնույթից դատելով, նա սպանել ե ձիուն կնճիթով ու նշան ե առել ձախ կողմից: Դիակի զիբքից յես յեզրակացրի, վոր փրդն ուղեվորվել ե դեպի հյուսիս Բերկլեյի յերկաթուղու ուղղությամբ: Փրդն ինձնից առաջ ե անցել չորսից մի քիչ ավելի ժամով, բայց յես հույս ունեմ հասնել նրան:

Խուզարկու՝ ԽԱՌԻՆՍՍ՝

Յես մինչև իսկ ճշացի ուրախությունից: Տեսուչը հանգիստ եր ու ինքնագոհ քարե կուռքի պես: Նա զանգահարեց:

— Ալարիկ, այստեղ ուղարկիր կապիտան Բերնսին:

Բերնսն յեկավ:

— Վորքան մարդ ունիք պատրաստ:

— Իննսուն վեց, տեր:

— Ուղարկեցե՛ք նրանց հյուսիս: Թող խումբ խումբ տեղավորվեն Բերկլեյի յերկաթուղագծի ուղղությամբ, Այրոնվիլից հյուսիս:

— Լսում եմ, տեր:

— Կարգադրեցե՛ք, վոր նրանք դուրս գան ու գործեն բացարձակապես գաղտնի: Հենց վոր ձեր միացած մարդիկն ազատ կլինեն, պահեցե՛ք նրանց իմ հետագա կարգադրությունների համար:

— Լսում եմ, տեր:

— Կարող եք գնալ:

— Լսում եմ, տեր:

Դրանից անմիջապես յետո ստացվեց դարձյալ մի հեռագիր:

Սեյջ Կորներս, Նյու-Յորք,
10,30 առ.

«Հենց նոր հասա: Փրդն անցել ե այստեղով

8 ժամ 15 րոպեյին: Քաղաքից փախել են բուրբ, բացի հերթապահ վոստիկանից, վոր զոհվել է իր պահակատեղում: Ըստ յերևույթին փիղը նշան է բռնել վոչ թե վոստիկանին, այլ լապտերի սյունին, բայց կպել է յերկուսին ել, Դիակի մի մասը յես վերցրի, վորպես բանալի հետադայի համար:

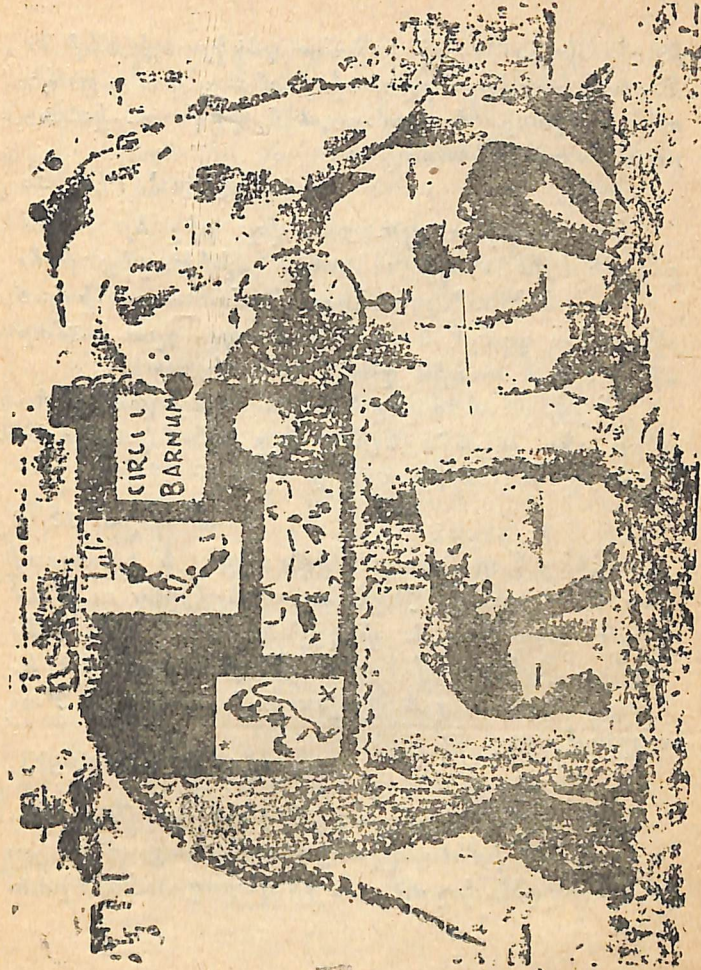
Սուզարկու՝ ՍՏԱՄՄ՝

— Նշանակում է փիղը դարձել է զեպի արևմուտք, — ասաց տեսուչը: Բայց նա չի կարող փախչել մեր ձեռքից, մեր գործակալները ցրված են վողջ շրջանում:

Դարձյալ մի հեռագիր.

Գլովեր. 11, 15 առ.

«Հենց նոր յեկա: Գյուղում գտա միայն ծերերին ու հիվանդներին: Այստեղից փիղն անցել է յերեք քառորդ ժամ առաջ: Այստեղ տներից մեկում ժողկալության հակառակորդների ժողով է յեղել: Փիղը կնճիթը ներս է կախել պատուհանից ու մամակիցների գլխին շուր թափել: Վոմանք մեռել են, վոմանք ել խեղդվել: Սուզարկու կրտսն ու ՌՇաունեստին անցել են քաղաքով, բայց դարձել են զեպի հարավ և դրա համար ել աչքից բաց են

Թողել փղին: Վողջ շրջանը յերկյուղի մեջ ե:
Նազադ բնակիչները փախչում են: Նրանց ամեն
ուղղութեամբ հետապնդում ե փիղն ու կոտա-
րում տասնյակներով:

Նուգակու՝ ԲՐԱՆՏ՝

Յես այնպես վշտացա, վոր քիչ եր մնում
լաց լինելի: Բայց տեսուչը մխիթարեց ինձ:

— Տեսնում եք, մենք ուղիղ ճանապարհի վրա
յենք: Նա զգում ե մեր մոտենալը, դրա համար
եւ խույս ե տալիս դեպի հարավ:

Բայց ամենազարմանալի տեղեկություն-
ները դեռ առաջն ելին: Այդ տեղեկություն-
ներն եւ հեռագիրը բերեց մեզ:

Նոգանսորա, 12, 19

«Հենց նոր հասա: Փիղն անցել ե քաղաքով
կես ժամ առաջ: Ընդհանուր յերկյուղ ու հու-
զում: Կատաղել ե փողոցներում, հարձակվել
յերկու ջրկիրների վրա: Մեկն սպանված ե,
մյուսն աղատվել ե փախուստի դիմելով: Քա-
ղաքում սուգ ե:

Նուգարկու՝ Ո՛ՅԼԱՆԵՐՏԻ՝

— Այժմ փիղն արդեն չորս կողմից շրջա-
պատված ե իմ մարդկանցով, — ասաց տեսուչը:
Այժմ արդեն վոչ մի բան չի կարող փրկել նրան:

Հեռագրերը թափվում ելին մեկը մյուսի
յետեից: Նուգարկուները, ցրված մի քանի նա-
հանգների տերիտորիայում, հետապնդում ելին
փղին: Փիղն իր ճանապարհին թողնում եր
քար ու քանդ գործարաններ, հացի շտեմա-
րաններ:

Ֆարերիկներ, գրադարաններ: Բռնելու հույսը
զնալով աճում եր ու դառնում հաստատ համոզ-
մունք:

— Ափսոս, — ասաց տեսուչը, — վոր չեմ
կարող հաղորդակցություն ունենալ նրանց հետ,
թե չե կհրամայելի բոլորին գնալ դեպի հյուսիս:
Բայց խուզարկույին բռնել չի լինի. նա վա-
զում ե գրասենյակ հենց միայն նրա համար,
վոր հեռագիր տա ե շարունակում ե ճանա-
պարհն ալվելի հեռուն: Ինչպես գտնես նրան:

Ստացվեց դարձյալ մի հեռագիր.

Բրիջբորա, 12, 15

«Բարնումը տարեկան չորս հազար ե առա-
ջարկում, վորպեսզի իրավունք ունենա փղից
ոգտվելու՝ մինչև խուզարկուների կողմից բռնը-
վելու ժամկետը: Նա կամենում ե կրկեսի աֆիշ-
ներ փակցնել փղի վրա: Պահանջում ե անմի-
ջապես պատասխանել:

Նուգարկու՝ ԲՈԳԻՄՍ՝

— Ի՞նչ ապուշ միտք ե, — բացականչեցի
յես:

— Ի հարկե, — ասաց տեսուչը: Միտք Բար-
նուժը կարծում ե ինքը ինձնից խելոք ե, բայց
նա ինձ չի ճանաչում:

Յե՛վ նա թելադրեց պատասխանը.

«Չորս հազարի համաձայն չեմ: Յոթ հազար
դոլլար ե վո՛չ մի կոպեկ պակաս:

Տեսուչ ԲԼԷՆՏ»

— Այդպես: Պատասխանի յերկար սպասելու
կարիք չի լինի: Միտք Բարնուժը տեղը հան-
գիստ նստել չի կարող, յերբ մի բան ե միտքն
լնկնում: Հավատացնում եմ ձեզ, վոր նա այս
րոպեյիս հեռագրատանն ե, Դեռ յերեք...

Համաձայն եմ, — տվին հեռագիրն, ընդ-
հատելով տեսչին. — Պ. Բարնուժ:

Յես դեռ մի խոսք անգամ չեյի կարողա-
ցել արտասանել աչքիս առաջ կատարվող գոր-
ծառքի մասին, յերբ մի նոր հեռագիր ուշա-
դրությունս գրավեց այլ կողմ:

Բոլիվիա, 12,50.

«Փիղը յեկել ե ախտեղ հարավից ու անցել
քաղաքի միջով 11,50-ին, ուղեվորվելով դեպի
մերձակա անտառը: Ճանապարհին նա ցրել ե

Թաղման թափորն ու հանգուցյալին ուղեկցող-
ների թիվը պակասացրել յերկու հոգով: Քաղա-
քացիք փորձել են կրակել նրա վրա, բայց,
հետո փախել են: Մենք խուզարկու Բերկի
հետ յեկանք ճիշտ տաս ըոպե հետո:

Հեղեղից առաջացած մի շարք խորը փո-
սեր սխալմամբ փղի հետքերի տեղ ընդունելով,
իզուր շատ ժամանակ կորցրինք: Վերջապես
գտանք իսկական հետքն ու այդ հետքով գնա-
ցինք մինչև անտառ: Անտառի ծայրից ձեռ-
քերի վրա սողալով գնացինք, առանց հետքը
կորցնելու, ու այդպես սողացինք մինչև անտա-
ռի խորքը: Բերկը սողում եր առաջից: Մեր
դժբախտությունից, փիղը կանգ եր առել շունչ
քաշելու: Բերկն այնքան ցած եր կախել գլու-
խը հետքերի վրա, վոր չնկատեց այդ ու բոլոր
թափով գլուխը խփեց փղի հետևի վոտքին:
Իհարկե, դրանից հետո նա իսկույն վեր թռավ
տեղից, բռնեց փղի պոչից ու բղավեց: «Յես
պահանջում եմ պարզ... բայց հսկայական
կնճիթի մի շարժումը տեղն ու տեղը սպանեց
խեղճին: Յես հետ թռա, փիղն իմ հետևից:
Անհավատալի արագությամբ նա հետևիցս ըն-
կավ մինչև անտառի ծայրը: Նա ինձ ել կսպա-
ներ, բայց բարեբախտաբար, անտառ գնալիս

ձանապարհին իր ցրած թաղման թափորի մնա-
ցորդները նորից գրավեցին նրա ուշադրու-
թյունը: Հետո յես իմացա, վոր թափորից մի
մարդ անգամ կենդանի չի մնացել: Բայց դրա
փոխարեն, նոր թաղման համար մեռելներ
կային միանգամայն բավարար չափով: Փիղը
մինչև այդ անհետացավ:

Խուզարկու ՄԵԼԻՌԻՆԻ»

Նյու-Ջերսի, Պենսիլվանիա, Դելավեր և
Վիրջինի ցրված, ժրաջան աշխատող խուզարկու-
ներից մենք ստացանք դարձյալ մի շարք զար-
մանալի հաղորդագրություններ: Նրանք բոլորն
ել գնում եյին փղի թարմ հետքերով ու բոլորն
ել հավատացած եյին, վոր շուտով կբռնեն
փղին: Ժամի մոտ յերկուսին ստացվեց հետև-
յալ հեռագիրը:

Բեկստեր— Սենտեր, 2, 15.

«Փիղն այցելեց քաղաք պոչից մինչև կնճի-
թը ծածկված կրկեսի ափիշներով: Նա կիրակ-
նորյա հավաքույթը ներխուժեց ու խեղանդամ
դարձրեց հավաքույթի մասնակցողներից մի
քանիսին, վորոնք պատրաստվում եյին լավա-
գույն կյանք վարելու: Փղին բռնեցին ու վրան

պահակ նշանակեցին: Մենք խուզարկու Բրտունի հետ անցանք ցանկապատն ու փորձեցինք լուսանկարի ու փղի նկարագրութեան ոգնութեամբ վորոշել նրա անձնավորութիւնը: Բոլոր նշանները համապատասխանում էին, բացի մեկից—կենսատակի սպիից: Բրտունը սողաց փղի տակ, սպին վորոնելու, բայց հենց այդ միջոցին փիղը վայրկենապես ձղեց նրա գլուխը: հավանորեն ուղեղ եր վորոնում, բայց փոշինչ չգտավ աշխտեղ: Բոլորը փախան, փախավ և փիղը, կնճիթի հաջող հարվածներով տապալելով իր մոտ կանգնածներին: Նրա վրա կրակեցին թնդանոթից ու ծանր վիրավորեցին, բայց հաջողվեց նրան թագնավել, արյան հետք թողնելով: Հավատացած ենք, վոր շուտով կհասնենք փղին: Ուղեվորվեցի գեպի հարավ անտառի թփուտներին միջով:

Խուզարկու ԲՐՆԵՏՏ:

Այս հեռագիրը վերջինն եր: Գիշերվա դեմ թանձր մառախուղ պատեց: Յերեք քայլի վրա փոշինչ չեր կարելի վորոշել: Նա չցրվեց փողջ գիշերը և գետերի լառտանավերն ու մինչև իսկ հանրակառքերն ստիպված էին դադարեցնել իրենց յերթեկութիւնը մինչև առավոտ:

III.

Առավոտյան բոլոր լրագրերը դարձյալ լիքն էին ամենալավ խուզարկուների տեսութիւններով ու յենթադրութիւններով: Փղի քաջագործութիւններն ու մյուս տեղեկութիւնները, վոր ստացվում էին հեռագրական թրդթակիցներից, հրապարակվում էին բոլոր մանրամասնութիւններով: Լրագիրներին եջերը լիքն էին արշինանոց վերնագրերով, վորոնցից յուրաքանչյուրը բռնում եր եջի մի յերրորդ մասը:

Իմ սիրտը պատուվում եր, յերբ կարդում էի դրանք:

«Սպիտակ փիղն ազատ: Ծակատագրական յերթը շարունակվում ե: Գյուղերը դատարկվում են: Բնակիչները փախչում են: Սարսափը փղի առջևից ե գնում, մահն ու ավերածութիւնը հետեից: Իսկ նրանց հետեից՝ խուզարկուները: Հացի պահեստներն ավերված են, գործարանները — կործանված, ցանքսերը — վոշնչացված, տները — ամայացած: Արյունալի սպա-

ն ու թյուռն են երբ, վոր կատարում ե
ն ա իր ճանապարհին — աննկարա-
գրելի յեն: Մեր ամենալավ խու-
զարկուներն յերեսուն ու չորս
տեսու թյուռն են: Տեսու չիլեն տի
իրա տեսու թյուռնը»:

— Ահա և նա — ասաց տեսու չիլենտը,
նկատելի կերպով հուզված: Վերջապես ահա և
նա: Ինչ հրաշալի գովազդ և մեր խուզարկու-
ների համար: Այսպիսի գովազդի դեռ չի ար-
ժանացել և վնչ մի նման կաղմակերպություն:
Մեր հոշակը կտարածվի վողջ աշխարհում
ու կմնա հավիտյան: Յեվ իմ անունն ել նրա
հետ:

Բայց յես հրձվելու տրամադրություն չու-
նեյի: Ինձ թվում եր, թե յես պատասխանատու
յեմ բոլոր այն արյունալի հանցանքների համար,
վոր կատարում ե փիղը: Իսկ այդ հանցանք-
ների ցանկն որեցոր ափելանում եր: Մի տեղ
նա միջամտում եր քաղաքային ընտրություն-
ներին ու սպանում հինգ ընտրողների: Հետո
սպանել և յերկու դժբախտների Մակ-Ֆլեն-
նիգենին ու Ո'Դոնադույին, վորոնք դեռ մի
եր եր, ինչ յեկել եյին մեր յերկիրն ու ա-
ռաջին անգամն եյին ոգավում ընտրություն-

ներին մասնակցելու իրավունքով: Հենց այդ
րոպեյին նրանց վաճառեցում ե մեր այդ ան-
խիղճ Սիամի Պատուհասը: Մի այլ քաղաքում
նա հարձակվում ե քարոզչի վրա, վոր պատ-
րաստելիս ե յեղել իր հերթական քարոզը թա-
րոնի, պարերի ու այլ զվարճությունների դեմ,
ու տրորում վտանների տակ: Մի ուրիշ տեղ
նա սպանում ե շանթարգելներ տարածող գոր-
ծակալին: Այդպես մեծանում եր ցուցակը,
ուռչում արյունից ու հանցանքներից: Սպան-
վածներն արդեն վաթսուն հոգի եյին, վիրա-
վորները՝ յերկու հարյուր քառասուն:

Լրագրական բոլոր հաշվետվությունները
նշում եյին խուզարկուների քաջությունն ու
անձնվիրությունը: «Յերեք հարյուր հազար
հասարակ քաղաքացիներ ու չորս խուզարկու-
ներ յերես առ յերես ընդհարվել են սոսկալի
արարածի հետ ու յերկուսը գոհվել են պաշ-
տոնատեղում» — այդպես եյին վերջանում բո-
լոր հաղորդագրությունները:

Յես չափազանց վախենում եյի, թե չլինի
հանկարծ հեռագրական ապարատն անկյունում
նորից սկսի տկակալը: Յեվ իսկապես շուտով
նորից սկսվեցին ստացվել տեղեկություններ,
բայց բարեբախտաբար այս անգամ արդեն ու-

ըիշ տեսակի տեղեկություններ, վոչ աշխարհիք, ինչպիսիք յես եյի սպասում: Պարզվեց, վոր փիղը աչքից կորել է: Մառախուղի ժամանակ հաջողվել է նրան թագնվել և աչքից հեռու. մնալ: Ամենահեռավոր վայրերից, իրարից շատ ու շատ հեռու ընկած տեղերից հաղորդում եյին, վոր այսինչ ժամերին մառախուղի մեջ նկատվել է ինչ վոր մի անագին անորոշ գանգաված և վոր «անշուշտ դա փիղն է» յեղել: Այդպիսի «անորոշ գանգաված» նկատել են Նյու-Նեվինում, Նյու-Ջերսում, Պենսիլվանիայում, Նյու-Յորք քաղաքում: Բայց ամեն տեղ փիղն անմիջապես անհետացել է առանց վորևե հետք թողնելու: Մեր անսահման յերկրի բոլոր կողմերը ցրված խուզարկու բաժանմունքի բազմաթիվ շոկատների յուրաքանչյուր խուզարկույից ժամը մի հաշվեալություն եր ստացվում իրենց հաջողությունների մասին, ամեն մեկն առանձնապես հաղորդում եր, վոր՝ թե՛ն արգեն ձեռքին ե, հետևում ե, հետապնդում, գնում «թարմ հետքերով», և վոչ վոք վոչինչ չեր գտնում:

Անցավ մի որ առանց վորևե հետևանքի:

Անցավ յերկրորդը:

Անցավ յերրորդը:

Լրագրական հաշվետվությունները դարձան տաղտակալի, միակերպ, նրանք հաղորդում եյին փաստեր, վոր վոչ մի արժեք չունեյին, թելեր, վոր վոչ մի բանի չեյին հասցնում, տեսություններ, վոր այլևս վոչվոքի չեյին հուզում ու զարմացնում:

Տեսչի խորհրդով յես կրկնապատկեցի պարզելի գումարը: Անցան դարձյալ չորս տաղտակալի, վոչ մի բանով աչքի չընկնող որեր: Վերջապես ծանր աշխատանքով ծանրաբեռնված խեղճ խուզարկուները խիստ հարված կրեցին: Լրագիրները խմբագրությունները հրաժարվեցին այլևս նրանցից տպագրության համար Նյութեր ընդունելը:

— Բավական ե ինչքան տպեցինք ձեր այդ տեսությունները, — սառը կերպով պատասխանեցին նրանց:

Յերկու շաբաթ անցավ փղի անհետանալուց: Պարզելի գումարը յես բարձրացրի մինչև յոթանասուն հինգ հազարի: Սա մեծ գումար ե, բայց յես պատրաստ ելի տալ իմ անձնական բոլոր կարողությունս, վորպեսզի չկորցնեմ կառավարության վստահությունը: Այժմ, յերբ ամենքը հուսալիքավեցին խուզարկուներից, լրագրները նույնպես նրանց դեմ զարձան

ուսկեսցին ամենաանողոր կերպով ծաղրել ամեն քայլափոխում: Թաւրոններէ ղերասանները հագնում էյին խուզարկույի շորեր ու բեմի վրա ներկայացնում փղի հետապնդումը: Յերգիծաբանական ամսագրերը ծաղրանկարներ էյին տպում՝ խուզարկուն ահագին հեռադիտակով դիտում ե հեռուն, իսկ փիղը նրա հետևից, զրպանից խնձորներն ե հանում:

Միայն մի մարդ կար հանգիստ ու անվրդով ու համառորեն տանում եր ամեն ծաղր ու ծանախ: Դա տեսուչ Բլենտն եր «կադնենի սիրտը»: Նրա պարզ ու պայծառ հայացքը փնջ մի անգամ չչփոթվեց, չտատանվեց:

— Թող ծիծաղեն, — պնդում եր նա: — Լավ կծիծաղի նա, ով վերջը կծիծաղի:

Իմ հիացմունքս այդ մարդու վերաբերմամբ որ-որին ավելանում եր: Նա դառնում եր պաշտամունք: Յես որերով նստում էյի նրա առանձնասենյակում: Ավազ, խուզարկուների զրասենյակն այդ ծաղր ու ծանախի հետևանքով ավելի ու ավելի անհաճո վայր եր դառնում այնտեղ մնալու համար:

Բայց նա՝ իմ պաշտամունքի առարկան կարողանում եր տանել այդ, — նշանակում ե յես ել պիտի տանեյի, քանի ուժ ունեյի:

Փղի հափշտակումից անցել եր յերեք շաբաթ: Վերջապես մի առավոտ յես պատրաստ էյի արդեն խոնարհել դրոշա ու հեռանալ պարտոված: Բայց հենց այդ միջոցին մեծ խուզարկուն առաջարկեց ինձ դարձյալ մի ճարպիկ միջոց: Նա խորհուրդ տվեց կաշառել հենց իրենց՝ հափշտակիչներին: Իսկապես այդ մարդու հնարագիտությունը չափ ու սահման չունեց: Նա հավաստիացնում եր, վոր բավական ե ծախսել հարյուր հազար դոլլար ե փիղը կվերադարձնեն մեզ:

— Այդպիսի մի գումար թերևս յես դարձյալ կարողանամ հավաքել, — ասացի յես, — բայց ինչ կլինի խեղճ խուզարկուների զրգությունը, վոր այդքան աշխատեցին պարգևի հուսով:

— Նրանք կստանան կեսը, — հանգստացրեց ինձ տեսուչը:

Դրանից հետո յես չառարկեցի: Յեվ այդպես, Բլենտն հենց ինձ մոտ գրեց յերկու միատեսակ նամակներ հայտնի ավագանիների կանանց:

«Հարգելի քաղաքացուհի. Յեթե ձեր ամուսինը կամենում ե ստանալ մի մեծ գումար, — (առանց որենքի կողմից վորևե պատժի յեն-

թարկվելու), թող անմիջապես նշանակի որն ու ժամը ինձ հետ բանակցելու:

Տեսուչ՝ ԲԼԵՆՏ»

Հավատարմատարի միջոցով նամակներից մեկն ուղարկեց Դեֆֆի «Աղյուսի» կնոջը, իսկ մյուսը «Շեկոյի» Մակ-Ֆեդդենի կնոջը:

Ճիշտ մի ժամ հետո նրանցից ստացվեց վերավորական պատասխան — նամակներ:

«Հին ապուշ. Աղյուսը մեռել է յերկու տարի առաջ:

Բրեջեա ՄԵՆՈՆԻ»

«Հիմարների տեսուչ, Շեկո Մակ-Ֆեդդենը կախաղան է բարձրացված և արդեն տարի ու կես է, վոր յերկնքումն է: Այդ մասին գիտե ամեն մի ավանակ, բացի խուզարկուից:

Մերի ՌԵՈՒԼԻԳԱՆ»:

— Այդ առթիվ յես վաղուց կասկածում եյի, — ասաց տեսուչը: Այս նամակները միայն հաստատում են իմ բնազդի ճշտությունն ու անսխալ լինելը:

Հենց վոր տեսչի ձեռնարկած մի քայլը չեր հաջողվում, նա արդեն պատրաստ ուներ մյուսը: Նա իսկույն մի հայտարարություն գրեց

լրագրին: Ինձ մոտ մնացել է այդ հայտարարության պատճենը:

«Ա.-Կսիթլ. 242Ն. Ինդ.-Ֆց28լգ.Ոցպու, —;
2մ! ոգվ. Մուս»:

Նա ասաց, վոր յեթե ավագակը դեռ կենդանի չէ, այսպիսի հայտարարությանը նա անմիջապես կարճագանձի ու կզա պայմանական վայրը: Դոյություն ուներ այդպիսի մըշտական վայր, ուր տեղի եյին ունենում տեսակցություններ հանցագործների ու խուզարկուների միջև:

Հանդիպումը տեղի պիտի ունենար հետևյալ որը, գիշերվա ժամը 12-ին: Մինչև այն ժամանակ վոչինչ չեր կարելի անել: Ոգտվելով այդ հանգամանքից, յես գրասենյակից գնացի մի փոքր հանգստանալու:

Հետևյալ յերեկոյան, ժամի 11-ին յես յեկա տեսչի մոտ ու սեզանի վրա դրի մի կապոց փող — հարյուր հազար դոլլար: Շուտով նա գնաց՝ դարձյալ նույն վստահության անհողդողդ արտահայտությունը աչքերին: Հետևյալ ժամն ինձ համար անտանելի յերկար տևեց: Վերջապես այդ ժամն ել մոտեցավ իր վախճանին: Յես լսեցի ինձ համար վաղուց ըզձալի քայլերի ձայնն ու շնչատու վեր թռչելով վազեցի նրան դիմա-

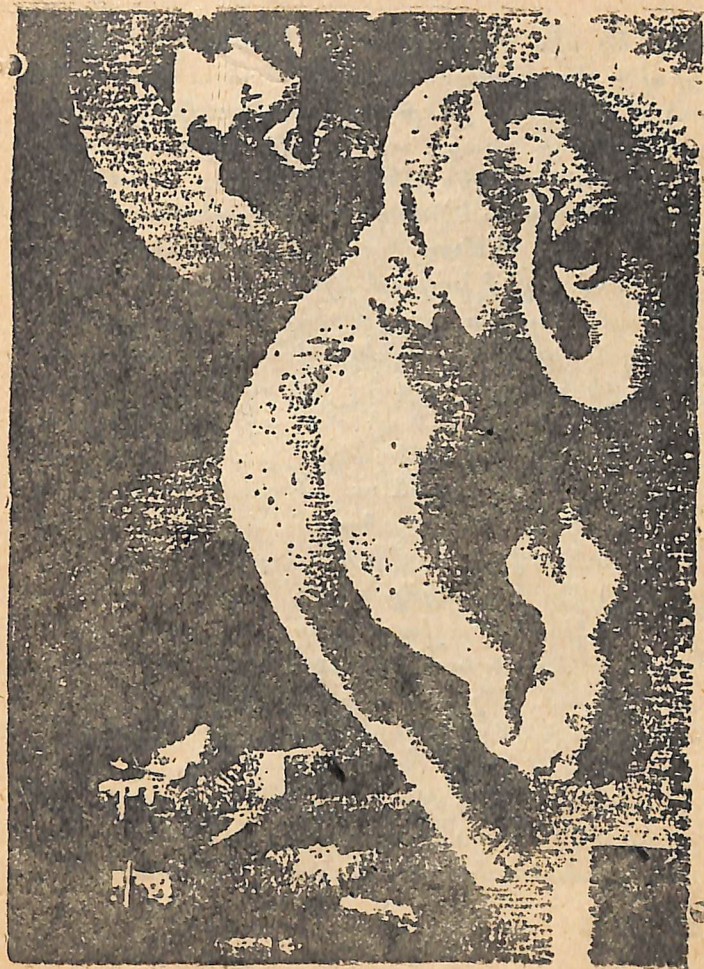
վորելու: Տեսչի պարզ աչքերը վառվում էին հաղթանակով:

— Ամեն ինչ սարքված է, — ասաց նա: Վաղն այդ ծաղրածուներն ուրիշ կերպ կերգեն: Յեկեք իմ հետեւից:

Տեսուչը վառեց մոմն ու ինձ տարավ ներքե, մի մեծ կիսանկուղային սենյակ, կամարածև առաստաղով: Այստեղ սովորաբար քնում էին բոլոր վաթսուս խուզարկուները: Այդ ժամին այնտեղ գտնվում էին տասներկու հոգի խուզարկու գործակալներից: Նրանք ձանձրույթից թուղթ էին խաղում: Մենք անցանք նրանց մոտով: Տեսուչը գնաց սենյակի ամենահեռավոր մութ անկյունը: Յես յետ չեյի մնում նրանից: Հանկարծ ինչ վոր մի սոսկալի հեղձուցիչ հոտ դիպավ ջթիս: Յես քիչ եր մնում կորցնեյի գլտակցությունս: Կիսախավարում գծագրվեց ինչ վոր մի տձև սպիտակ զանգված: Տեսուչը սայթաքեց ու, ընկնելով ուղղակի նրա վրա, ասաց.

— Կեցցե մեր ազնիվ արհեստը: Փիղը գտնված է: Վերցրեք նրան...

Ինձ տարան վերև, զրասենյակը և ուշքի բերին կարբոլյան թթվուտով: Ներքեում նրատաժ բոլոր խուզարկուները վազեցին վեր ու

այդտեղ սկսվեց այնպիսի մի խրախճանք, վոր-
պիսին յես կյանքումս չեյի տեսել: Կանչեցին
բոլոր թերթերի լրագրողներին, մի ամբողջ արկղ
շամպանսկի բաց արին, խմեցին, կենաց-
ներ առաջարկեցին, մեկ-մեկու ձեռք սեղմեցին,
շնորհավորեցին: Միանգամայն հասկանալի յե,
վոր տեսուչ Բլենտը խրախճանքի հերոսն էր:
Յես հաճույքով նայում եյի նրա վրա ու հաս-
կանում, վոր նա արժանացել էր այդ բախտին
իր համբերությամբ, խելքով ու քաջությամբ,
բայց չէ վոր յես զրկվել եյի ամեն ինչից: Յես
դարձել եյի անտուն մի մուրացիկ, ինձ վստա-
հած թանգազին կենդանին սատկեց, վստա-
հությունը դեպի ինձ ու իմ պաշտոնը խախ-
տվեց: Իսկ տեսչին հառել եյին տասնյակ
հիացմունքով լի աչքեր, տասնյակ ձայներ շըն-
ջում եյին, «Նայեցեք նրան, նայեցեք: Ահա
խուզարկուների թագավորը, ահա իր գործն
իմացող մի մարդ: Տվեք նրա ձեռք մի թել,
մի աննշան թել — և այդ բավական է նրան:
Նա կգտնի ինչ ուզեք, թեկուզ ծովի հատա-
կում»:

Հիսուն հազար դոլլարի բաժանումը բո-
լորին մեծ հաճույք պատճառեց: Յերբ վերջա-
ցավ բաժանումը, տեսուչն էր բաժին փողը

գրպանը դնելով, արտառանց մի փոքրիկ
ձառ.

— Տղերք, ուրախացեք այդ փողն ստանալու
համար և իմացեք, վոր դուք արժանի յեք, —
ասաց նա: Դեռ ավելին, դուք անմահ փառքով
ծածկեցիք խուզարկուների փողը դասը:

Հենց այդ ընդեյին ստացվեց մի հեռագիր.

Մոնրո, Միչիգան, 10 Ժ. առ:

«Յերեք շաբաթվա ընթացքում առաջին ան-
գամ հասա հեռագրատուն: Ձիով փղի հետքե-
րով ավելի քան հազար մղոն անցա անտառ-
ներով: Որ-ավուր նրա վոտքերի հետքերը
դառնում են ավելի շատ, ավելի պարզ ու ավե-
լի թարմ: Հավատացած յեղեք, վոր մի շաբաթ
չի անցնի և յես նրան կբռնեմ: Ծիշտե ասածս,
ինչպես մահը:

Խուզարկու ԴԱՐԼԻ»:

Տեսչի հրամանով ներկաները յերեք անգամ
ուռա կանչեցին Դարլիի՝ «Շուկատի ամենախելոք
խուզարկույի» պատվին: Այնուհետև Բլենտը
հրամայեց հեռագրել նրան, վոր նա վերադառ-
նա տուն ու ստանա իր պարգևը:

Այդպես վերջացավ փղի հափշտակման դար-
մանալի պատմությունը:

Հետեյալ առաւելոտ բոլոր լրագրերը նորից սկսեցին գովաբանել խուզարկուներին: Կար միայն մի փոքրիկ բացառութիւն: Մի գարշելի լրագրական թերթուկ համարձակվել եր տպել:

«Այո, մեր խուզարկուն մեծ մարդ է: Գուցե նա բավական դանդաղ է գտնում կորած փղի նման մանր իրերը, գուցե նա ընդունակ է յերեք շաբաթ շարունակ գիշերել հոտած դիակի հետ միասին մի հարկի տակ ու չնկատել, կասկած չտանել այդ մասին, սակայն յեթե մեկը նրա քիթը կոխի դիակի մեջ, նա այդ դիակը կգտնի, դա արդեն անկասկած է»:

Խեղճ Հասան (փիղը) կորսով ինձ համար ընդմիջտ: Սնա թե ինչպես յեղավ այդ: Մահացու կերպով վիրավորված թնդանոթի հարվածներէից, նա մոլորվել եր մառախուղի մեջ ու պատահաբար ընկել խուզարկու բաժանմունքի շենքը: Այստեղ նա շրջապատված թըշնամիներով, հյուծվելով քաղցից ու վերքերից, պառկել եր ամբողջ յերեք շաբաթ, մինչև վոր մահը հանգիստ եր պարգևել նրան:

Գործառքը յերևակայական գողերի հետ ինձ վրա նստեց հարցուր հազար զոլլար: Իմ

մյուս ծախքերն այդ գործի վրա հասան մինչև քառասուն յերկու հազարի: Յես մնացի առանց միջոցների, յես կորցրի պաշտոնս, յես դարձա անտուն մի թափառական աշխարհում: Բայց իմ հիացմունքը խուզարկուների տեսուչ Բլենտի, աշխարհիս այդ ամենամեծ խուզարկուի վերաբերմամբ Հնսեմացով, ու չի նսեմանա յերեք:

Պատ. խմբ. Ա. Հայրյան.

Տեխ. խմբ. Հ. Տեր-Դավթյան

Հանձնված է արտադրության 13/1 1936 թ. Ստորագրված է
ապրիլի 15/4 1936 թ. ՍՖ. Աճ — 105x148. Հրատ. № 3444
Գլավլիտ 274. Պատվեր № 244. Տիրաժ 5000.

Тип. им. Стачки 1902 г. АЧКПТ Ростов-Дон

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0390167

1130